

# BIZALOM



*Havonta kétszer megjelenő szemle,*

*a világ folyásáról és az ember alkotásairól.*

18. szám.

XII. évfolyam.

1941. szeptember 15.

## Széchenyi esztendeje.

Szeptember 11-én volt 150 éve annak, hogy gróf Széchenyi István született. A magyar történelemírás őt tartja a legnagyobb magyarnak és ez igaz is. Soha ember annyit nem tett még hazájának, mint ő. Születésének 150 éves évfordulóját az egész országban megünneplik. Sportversenyeket rendeznek, szobrot avatnak emlékére. Ez is mind helyénvaló, mert Széchenyi valóban megérdemli.

Széchenyi 1791-ben született Bécsben. Élete igen változatos és fordulatokban gazdag volt. Hogy csak egyet említsünk, résztvett 1813—14-ben abban a hadjáratban, amit Anglia szervezett Napoleon ellen. Amint ismeretes, Napoleon 1812-ban Anglia uralmát akarta megszüntetni. Győzelmet győzelemre halmozott, még Moszkvát is elfoglalta, de nem volt köszönet benne. A nagy hódítás a napoleoni korszak végét jelentette, mert közben Anglia megszervezte egész Európát Napoleon ellen és Napoleont le is győzték. A napoleoni hadjáratban Anglia oldalán vett részt Széchenyi is.

Később sokat utazott, külföldet látott és élményeivel összevetette a hazai állapotokat. Megállapította, hogy az akkori jobbágyrendszer, amely csupán 400.000 ember részére biztosított emberi életet, de 9 millió embert nélkülözésben tartott, alkalmatlan a fejlődésre. Sokezer ember látta ezt, de a két kezünkön megszámálhatóak azok, akik észrevételeiket kimondták. Széchenyi ezek közé a kevesek közé tartozott. Szóval és írásban hirdette, hogy a jobbágyokat fel kell szabadítani, az ország fejlődése érdekében fejleszteni kell az ipart, a mezőgazdasági hitelt és javítani a közlekedési

eszközöket. Az új eszmékkel szemben maradi kortársai sokat küzdöttek és Széchenyi hiába alapította meg a Nemzeti Múzeumot, a Tudományos Akadémiát, hiába volt a Lánchíd megépítése és a Tisza szabályozása, akadtak, akik könyveit, írásait elégették. A sors különös játéka az, hogy ebben az évben ott ünneplik legjobban Széchenyit, ahol azelőtt könyveit elégették.

Széchenyi a politikában Kossuth ellenfele volt. Amíg Kossuth a politikai eredményekkel, Széchenyi a gazdasági eszközökkel igyekezett a haladást elérni és hozzájárulni ahhoz, hogy a magyarság a nyugati kultúrába bekapcsolódjék: 1848-ban azonban Kossuth mellé állt Széchenyi és teljesítette kötelességét. A szabadságharc leverése után a Bécs melletti Döbling elmegyógyintézetébe vonult. Sokak szerint azért, mert tényleg beteg volt, de döblingi naplói ellentmondanak ennek a megállapításnak. Mások szerint azért választotta a döblingi magányt, mert menekült a Bach-huszárok elől. Az igazi okot sohasem tudtuk meg, mert 1860. április 8-án, éppen nagypénteki napon, önkézeivel vetett véget életének.

A magyarságnak egyik legragyobb értéke pusztult el azon a nagypénteki napon. Most, amikor széles ez országban mindenki, jobbágytartók és jobbágyok utódai egyaránt ünneplik Széchenyit, kötelességünknek tartjuk megmondani: ne feledkezzenek meg Széchenyi tanításáról. Az ünnepen a magyar iparfejlesztést, a magyar hitelt és a közlekedési hálózat kiépítését nemcsak szavakban, de komoly tettekben kell biztosítani. Az ország alapja a nép jóléte: Széchenyinek ezt a tanítását valósítsák meg és ez lesz az igazán hozzáméltó ünnepelés.

## A háború.

Szeptember elsején mult két éve annak, hogy kitört a második világháború. A háború a Lengyelország ellen indított hadjáratlal kezdődött. Az elmúlt két évet nagyjából három részre oszthatjuk. Az első 1939. szeptemberétől 1940. július végéig, vagyis a francia fegyverszünetig tartott. Ez idő alatt a német hadsereg legyőzte a francia hadsereget és szövetségeseit. Ebben az időben Anglia európai szövetségeseivel küzdött és közben saját haderejét igyekezett fejleszteni.

A két éves háború második szakasza a francia fegyverszünetről a balkáni hadjárat befejezéséig tartott. Ez idő alatt a német hadsereg legyőzte Anglia délkelet-európai szövetségeseit. Külpolitikai tárgyalások során pedig megnyerte azokat az európai államokat, amelyek kívül maradtak a háborún. Ebben az időben érte el Németország legnagyobb katonai és külpolitikai sikereit. Ennek az időszaknak jellemzője az is, hogy a német légi erők kíméletlen támadásokat indítottak Anglia ellen, hogy a tartalékok felemésztésével és a tengeri utánszállítás megakadályozásával az angol nép ellenállását gyöngítsék.

A háború harmadik szakasza két hónappal ezelőtt a német-szovjet háborúval kezdődött. A német-szovjet háború megindulásával kapcsolatban Anglia körül és az egyéb harctereken a hadiesemények elcsendesedtek. Főleg légi tevékenységek jellemezték ezt a tízhetes időszakot. A németek angol, az angolok német és olasz, az olaszok pedig angol kézben lévő afrikai katonai támaszpontokat bombáztak.

Most, amikor a háború harmadik évébe lépünk, úgylátszik, hogy a hadiesemények negyedik szakasza következik. A harcoló felek mindegyike részéről nagy felvonulások vannak.

Egyébként a háború kitörésének harmadik éve kezdetén a harctereken viszonylag csendesség uralkodott, már kivéve a német-szovjet arcvonalat. Nyugaton a szokásos méretű légiháború folyt az angol és német erők között, kölcsönösen bombáztak egyes városokat, természetesen a németek több sikerrel. A nyugati tengeri hadviselésben az angol hajóelsüllyesztések szintén a szokott méretekben folytak. Délen inkább Afrikában tapasztalható mozgás, Abessziniában az angolok és olaszok között.

\*

*Hatalmas győzelmet arattak a finnek a bolsevisták fölött.*

Az óriási keleti arcvonalon döntő ütközetek vannak kialakulóban. Mint ahogy a háború történetében megszoktuk már, katonai körökben elzárkóznak a részletes felvilágosításoktól mindaddig, amíg az eredmények maguk helyett beszélnek. A mostani német hivatalos jelentés is csak annyit mond, hogy Keleten továbbra is sikeresen alakulnak a hadműveletek. A haditudósítók azonban megállapítják, hogy a karéliei földszoroson

teljes szovjetvereség képe bontakozik ki és a szovjet kelettengeri flottája is összeomlott.

A finnek kiszélesítették karéliei győzelmüket. A finn főhadiszállás jelentése szerint a szívoosan védekező szovjet csapatok a karéliei földszoroson teljes vereséget szenvedtek. A finnek egész hosszában elérték a régi országhatárt. A zsákmány között van sokszáz gépjármű, közel 2000 ló, sok tucatnyi harcikocsi, mintegy 300 különböző nagyságú ágyú, megszámlálhatatlan mennyiségű könnyű és gyalogsági fegyver.

A foglyok száma már tízezer felé jár. Man-nerheim tábornagy napiparancsban fejezte ki köszönetét a finn hadseregnek. A tábornagy napiparancsban továbbra is kitaratást követel katonáitól, mert még nem jött el az ideje annak, hogy a kardot kicseréljék az ekével.

## A háromnapos árvíz pusztítása Kolozsvárott és Kolozs megyében.

Szilágyosomlyón az áradásnak hat halottja van. Annak a pusztításnak a képe, amelyet a háromnapos árvíz Kolozsvárott és Kolozs megyében okozott, csak most bontakozik ki teljes egészében. A vármegyében, csak a hidakban keletkezett kár több mint százezer pengő. Nagy a kár az utakban is. A Nádas-patak megáradt vize Kolozsvárott a vasúti fűtőház mögötti hidat teljesen elsöpörte és megrongálta a Juhász-gépgyár mögötti hidak egy részét is.

Szilágyosomlyó határában, a Nagykaroly felé vezető útszakaszon levő vashíd a Kraszna áradása következtében leszakadt. Szilágyosomlyó Újváros nevű negyedében négy ház kivételével az összes házak rombadőltek és ezzel az összedőlt lakhatatlanná vált. A hajlék nélkül maradt embereket a moziteremben és a napközi otthonban gyűjtötték össze, a városháza udvarán pedig népkonyhát állítottak fel részükre és a honvédség látja el a 300 főnyi árvízszűjtő tömeget. A pályatest helyreállításán megfeszített erővel dolgoznak, úgyhogy a vasúti pályatest egy hét múlva használható állapotban lesz. A halottak száma Szilágyosomlyón hatra emelkedett. Szilágypercseken a község nagyobb része szintén víz alatt áll. Itt mintegy száz ház dőlt össze, vagy rongálódott meg súlyosan. Sarmaságon 19 ház omlott össze. Az állomás itt is víz alatt áll.

Kolozsvárott az árvízveszedelem teljesen elmult, a vízállás azonban még mindig egy méterrel haladja meg a Szamos rendes szintjét.

*Katonák, vasútasok és famunkások harca az árvízzel.*

Ahol tengerré vált a Tisza, a Terebes és a Visó. Néhány nap előtt, amikor erre jártunk, a Tisza még csendesén kanyargott medrében, a hatalmas fenyőkkel borított nagy hegyek között délkelet felé. A Terebes és Visó pa-

takocskában alig bokáig érő víz folyt a hegyekből lefelé és az erdőkben sok száz fakitermelő munkás végezte mindennapi munkáját. Ma valóságos tenger az egész vidék. A Tisza megáradt hullámai kisebb állatok hulláit, a partoktól elszakított tutajokat ragadnak magukkal. A megáradt Visó is kilépett medréből és falvakat, hatalmas területeket öntött el.

Minden ember a vasúti töltésre! A mult hétfőre virradó éjszakán valóságos ítéletidő kezdődött a Kárpátokban. Tombolt a vihar. A zivataros éjszakából reggel lett, de az elemek ereje nem csökkent. A hideg északi szél faóriásokat döntött ki, vagy roppantott össze. Estére Barnabás, Terebes és Visóvölgy községek utcáit elöntötte a sáros áradat.

Az úttesten kis hegyi lovakkal vont szekerek gázoltak tengelyig a sárban. A járdákon pallókkal biztosították a gyalogközlekedést. Terebesfejépartknál a hegyekből lezúdult víztömeg három vasúti hidat emelt ki a helyéből. A vasúti forgalom megbénult.

Hajnalra a körösmező—máramarosszigeti vasútvonal valamennyi pályafenntartási munkását mozgósították. Megkezdődött a gátépítés és a hídjavítás. Zuhogó záporban, süvítő szélviharban, derékig vízben dolgoztak a fáradhatatlan vasutasok. De nem bírtak az elemekkel. Katonaságra volt szükség.

A délelőtti órákban már 1200 katona, vasúti és famunkás dolgozott a pálya helyreállításán. A munkálatokat szakképzett tisztek és mérnökök vezették. Terebes és Visóvölgy között a forgalmat autóbuszok segítségével bonyolították le. Éjjel-nappal folyt a munka. A fővonalat szabaddá kell tenni!

Fáklyafénynél, katonai fényszórók világánál folyt az emberfeletti küzdelem az éjszaka sötétjében. A postai szállítások megakadtak.

Negyven órai megállás nélküli elkeseredett küzdelem után szerdán délre sikerült a pályát helyreállítani. Elindulhatott az első vonat. Lépésben, óvatosan gördült a körösmező—budapesti szelvény a veszélyeztetett helyeken át. A közvetlen összeköttetés helyreállt.

A túlszűfolt kocsik ablakaiból hálásan néztek az utasok nyakig sáros, derék honvédeinket, az ásójukra, csákányaikra támaszkodó fáradt pálya- és famunkásokat, akik emberfeletti erővel lehetővé tették a közlekedés helyreállítását.

Mentik a falukat. De még nincs pihenés, nincs megállás a munkában. A hidakat biztosítani kell a hegyekből lerohanó vizek gyors sodra ellen. A veszélyeztetett falvagnál, gátakat építenek, szükségárgokot ásnak, hogy eltereljék a vizet. Újabb másfél napi munkával ez is sikerült.

A vasúti állomásokat, a pályatestet, a községek utcáit, az udvarokat még most is bokánfelüli sárréteg borítja, de a vizet már levezették, a közvetlen veszély már megszűnt.

Négy nap. óta először, a nap kibukkan a felhők mögül és a földre küldi meleg sugarait . . .

Pusztító viharok. Zala megyében három napon át nagy vihar dühöngött, amely mindenféle nagy károkat okozott. Az erdőkben a kidöntött fák százai fekszenek. Elhordott kazlak és megrongált házak láthatók mindenütt. — Nyiregyházán és környékén óriási szélvihar dúlt, amely házakat döntött össze, fákat tépett ki gyökerestől és háztetőket vitt el. Jelentősek a károk a gyümölcsösökben és a veteményeskertekben is.

## Világ folyása.

A falusi házépítés tervezete. Az ország minden részében ijesztően nagy a lakáshiány. Ennek következtében zsúfoltak a lakások városokban és falvakban egyaránt. Egy szobában néha több család is meghúzódik, mert nincs hova mennie. Laknak ezenkívül tűzlehelységek elfüggönyözött sarkában, pincehelyiségben és más, lakásra alkalmatlan helyiségben. Budapesten és a trianoni országrész 56 vidéki városában összesen másfélmillió ember él egy szobában negyed-, vagy még ennél is többedmagával. Ez pedig egészségtelen állapot.

A falvakról nincs ilyen kimutatás. De ott még nagyobb a szobák „laksűrűsége“, mint a városokban. Azonkívül igen sok az egészségtelen, földes, penészesfalú lakás. Hiszen a falusi házak nagyrésze száz-százötven évvel ezelőtt készült.

A városi lakáshiányon a városok vezetősége igyekszik segíteni azzal, hogy a többgyermekes családok részére kis lakásokat épít. Ugyancsak enyhíti a városi lakáshiányt az egyes gyárak üzemi építkezése, amikor a szakmunkások részére kertes házakat építenek. A városok legnagyobb építetője azonban az OTI, amely az öregségi járulék tartalékalapját biztosítja a házépítés által. Az OTI az építkezések 90 százalékát Budapesten végezteti, ami igazságtalanság a vidékkel szemben, mert a vidéki munkások is hozzájárulnak az öregségi alaphoz.

Igaz, hogy az ország legnagyobb ipari városa Budapest, de vegyük figyelembe azt, hogy a fővárosban dolgozó ipari munkások és napszamosok nagyrésze vidékről jár be. A fővárosi pályaudvarokon naponta negyedmillió ember érkezik, akiknek nagyobb része dolgozni jár. Ezek s rajtuk kívül a vidéken dolgozó gyáripari munkások, kisipari segédek és tanoncok százezres tömegei járulnak filléreikkel az OTI öregségi alapjához. Egy munkás, illetve egy OTI-bejelentett évi átlagban 40—41 pengő öregségi járulékot fizet. Az öregségi járulékok fizetése 1928 óta kötelező. Tizenegy év alatt a vidéki munkásság legalább 100—120 millió pengőt fizetett be az OTI öregségi alapjára. Nem igazságtalanság tehát annak a kívánsága, hogy az OTI a házépítő tevékenységét terjessze ki a vidékre is. De ne csak a vidéki városokra, hanem a falvakra is.

Tudjuk, hogy ez a kérdés nem egyszerű, mert a falusi házépítés egészen más rendszerű, mint a fővárosi. A fővárosban lakás kell az embereknek, a falvakban ház. Ezt az OTI nem építhet, mert hiszen az öregségi alappal neki el kell számolnia és a társadalombiztosítási törvény előírja azt is, hogy mennyit kell az alapnak jövedelmeznie. Kölcsönöket nem folyósíthat az OTI, mert erre sincs szabálya. Azt azonban meg lehet tenni, hogy az OTI adjon kölcsönt a kormánynak (mint ahogyan eddig is adott) és ezt a kölcsönt a kormány adja valamilyen formában a kisemberek részére.

Csoór Lajos képviselőnk, a falusi házépítések kérdésének megoldására javaslatot tett Remény-Schneller Lajos pénzügyminiszternek. A pénzügyminiszter a javaslatot magáévá tette azzal a megjegyzéssel, hogy majd igyekszik a terv kiviteléhez pénzt szerezni. Tisztelettel javasoljuk, kísérelje meg a pénzügyminiszter úr az OTI-t bevonni ebbe az akcióba, talán sikerül majd célt érni.

**A bányanyugbér rendezése.** Az OTI önkormányzati szerve, amely felügyeleti joggal bír a bányatárspénztárak felett is, javaslatot nyújtott be a kormányhoz, hogy a társadalombiztosítási törvény módosításával kapcsolatban változtassa meg a bányanyugbérrel szóló törvény rendelkezéseit is. Az erre vonatkozó rendeletet a kormány szeptember első napjaiban akarta kiadni, de az OTI önkormányzata által elkészített tervezetet a bányatárspénztárak még nem tanulmányozták át és véleményüket még nem küldték meg a kormánynak. Mi alább ismertetjük ezt a tervezetet, mert valószínű, hogy azon lényeges változás nem lesz.

A tervezet szerint ezentúl nem kell 10 évi szolgálat az öregségi biztosításhoz, hanem elég lesz 400 hét is, vagyis valamivel kevesebb, mint nyolc esztendő. A rokkantsági járulékot viszont már 200 hét, tehát négy esztendő után megkapja az, aki csak felét keresi annak, amit munkatársai keresnek a hasonló munkán. A legkisebb járulék itt is 150 pengő lesz évenként, amit azonban aszerint emelnek, hogy mennyi keresete volt a munkásnak. Ezenkívül megszűnik az eddigi négy osztály és helyébe az OTI-nál alkalmazott 12 osztály lép életbe.

A rendelettervezet értelmében a régi nyugbérések az eddigi nyugbérükre 15 százalékos pótléket kapnak szeptember elsejétől kezdve. Gondoskodna az új rendelet még arról is, hogy az öregségi, rokkantsági, özvegyi és árvasági járulékok élvezők és családtagjaik orvosi és gyógyszerellátásban is részesüljenek.

A rendelettervezetet a belügyminisztérium valószínűleg elfogadja. Általában csupán lényegtelen módosítások várhatók. Valószínű, hogy a belügyminiszter a közeli napokban kiadja rendeletét, minden attól függ, hogy az egyes társaságok mikor küldik be véleményüket. Már sokszor

követelték ennek a kérdésnek rendezését és most örülünk, hogy ez ilyen módon részben megoldást nyer.

— **Kutyasors.** A kutyasors bizony, kutyasors volt mindig. Most meg úgylátszik, hogy hűséges házőrző barátaink sorsa még kutyábbul alakul, hacsak a mélyen tisztelt közigazgatás nem gondoskodik bővebben róluk. Ezt a gondoskodást bizony meg is érdemlik. Több mint egymillió pengő adót fizetnek a mi hűséges négylábú barátaink, mert hiszen ismeri mindenki az ebadót. Ennél azonban sokkal több hasznot jelentenek az egész nemzetgazdaságnak s minden egyes falusi embernek: akár mint házőrző, akár mint pásztorebek a nemzeti és magánvagyonot őrzik meg a pusztulástól, elkallódástól, bajoktól.

Tanyavilágban a házőrző eb nélkülözhetetlen háziállat, mely a tanyai embernek annyi hasznot hajt, mint akármelyik másik háziállat. Egerész; rovarpusztító, ragadozót üldöz, tolvajt riaszt el és bizony sokszor megvédi a gyermeket, háznépet a szerencsétlenségektől. A pásztorebek hasznáról pedig egész kötet könyvet lehetne összeírni. Sokszor több száz darabból álló csordát, csürhét, nyáját egy-két pásztorebber soha nem tudná rendbentartani és gondozni, ha nem volna mellette hűséges pulija vagy pumija. Elég jól ismerem a pásztorebberet, de akárhányszor el kell ámulnom, ha egy-egy pásztorebbernek a teljesítményét figyelemmel meg gondolkozok, határoz és cselekszik pillanatok alatt, veszélyes helyzetekben sokszor jobban és gyorsabban kiismeri magát, mint az ember.

Már pedig, aki dolgozik, annak enni is kell.

Hűséges négylábú barátaink, a házőrző- és pásztorebber is ez alapon nagyon megérdemlik a róluk való gondoskodást, ami a jelen esetben a „fej-adag” biztosítását jelenti. Az ebeknek is joggal kijár naponta egy karaj kenyér, mert megdolgoznak érte.

Különösen nagy kérdés ez pásztorebbereknél. A pásztorebberek tarisznyából élnek, másképp nem is igen lehet. Kora hajnaltól késő estig a legelőt járják messze a falutól, a tarisznyájában viszik a darab kenyeret és zöldpaprikát, meg ha van, egy kis szalonnát. A pásztorral együtt van a kutyája is, eléje telepszik, nézi, amint kibontja a tarisznyáját és várja, hogy az első darab kenyeret neki dobja, mert ez így volt mindig: a puli s társai tudják, hogy ők megdolgoznak a darab kenyérért, meg a héjáért s a pásztorebber nem tagadta ezt soha. A pásztorebber és kutyája az évnek a túlnyomó nagyrészében szárazon kosztol. De még ha otthon vannak is, akkor is dukál a moslékos levesbe egy-két kenyérdarab.

Ezzel van most gondban a falu népe. Nem jut elég kenyér a házőrző-, a pásztorebbernek. Pedig az ebeket meg kell tartani s az emberi szájtól sem lehet elvonni a kenyeret. Valahogyan meg kell találni a módját annak, hogy a mi hűséges házőrző- és nyájőrző barátaink azoknak a háziállatoknak a sorába lépjenek elő, amelyekről éppen úgy gondoskodás történik, mint a többi és elismert házköri állatokról. Gondoskodni kell arról, hogy a kutyasors

ne legyen még kutyább sors. Ha kis dolognak látszik is ez a mai világesemények sorában: gondoljanak arra, hogy népünk szereti a kutyáját és a szeretet mindent naggyá tesz.

— Szeretnénk kezét szorítani... „Huszonhat kérgeskezű magyar napszámos közösen összeadott filléréiből iratkozott be a székesfehérvári gimnázium egyik ujdonsült diákja“ — ötlük a szemünkbe a rövidke hír... Nos, nem akarjuk elárulni a vékonypénzü Mecénások nevét, sőt a vadonatúj Bocskay-sapkás fiucska kiléte sem fontos, csak... szeretnénk elmesélni ennek a kedves beíratásnak az előzményeit. Egyébként — azt hisszük — minden dicsérő szó felesleges...

Az öklömmi emberpalánta — úgy, ahogyan ezer más pásztorgyerek — ismeretlenül, észrevétlenül élte szürke kis életét. Segített a felnőtteknek, üres óráiban pedig előkapta Nagyapó ajándék-bicskáját, meg egy fadarabkát és faricskált. Lázasan, az alkotnivágyás furcsa izgalmával. Ebben azonban még semmi rendkívüli nincsen!...

A megfaragott fadarabok lassanként elárulták, hogy a bicskát nem közönséges gyermekkéz fogja. Elárulták, hogy idővel szobrászvést érdemelne meg a barna kis ökl.

— Ügyes ez a Laci gyerek, — bólogattak össze a komák és a nénémásszonyok, — lesz ebből a fiúból valami!...

Rendes körülmények között talán még ebben sincs szokatlan, rendkívüli. Ám ezekután egybegyült a családi „kupaktanács“. Napégette arcú, barázdált homlokú magyarok döntöttek a „Laci gyerek“ sorsáról...

Nem tudjuk, hogy István bátya, vagy Gergő sógor mondotta-e ki a szentenciát, de igen akkurátosan megmondta: Lacit pedig gimnáziumba kell adni!... Taníttatni kell! Nem tudjuk, ki vállalta a „kosztot“, ki a „kvártélyt“... Melyikük vette a könyveket és honnan került ki a tandíj. Nem tudunk mást, csak a végeredményt: a jóeszű, ügyeskezű pásztorgyerek felöltötte az ünneplőt és felment Székesfehérvárra. Zsebében a kisbicskával, ott magolja majd a latin deklinációt, meg a derdie-dast, a többi nebulóval együtt.

Ez a végeredmény takarja huszonhat egyszerű lélek megnyilatkozását — és összekuporgatott fillérékét. Nos, ez az, ami rendkívüli, ami megkapó... és amiért szeretnénk büszkén kezét szorítani azzal a huszonhat derék magyarral:...

### Rózsakereszt.

Rózsa nyílik a szívedben,  
egyre szebben, igazságként,  
miként lelked izzó éke,  
mely törekszik üdvösségre.

A kereszt is lelked éke,  
szellemed hordja szívedbe,  
melyre felfutott a rózsa,  
hét virágjával azóta.

Becsületre hív az egyik,  
mely mint Isten Neve feslik,  
második a tisztaságod,  
min tükrözik a boldogságod.

Legfentebb, mint szeretet  
éri el a keresztet.

Negyedik az éntudat,  
benned emberre mutat.

Túl a többin, áhitat,  
mellyel virágod itat:  
Szokásidon győzelmed  
révén nyílik szépséged.

Most életed szellemén  
termő rózsát látok ép.  
Fejlődésedben a rózsák,  
hatodika a szép jószág.

Koszorúba ért az ágod,  
s ott e bimbó, szabadságod.

*Radb Mihály.*

### Hasznos tudnivalók.

**Őszi len termesztése.** Az őszi len szép jövedelmet biztosító növény, mert a lenmag ára q-ként 60 pengő, kórója pedig 21.60 pengő. Egy kat. holdon terem: 6 q mag; amelynek az ára a 60 pengő = 360 pengő, 20 q lenkóró, amelynek ára a 21.60 pengő = 432 pengő. Terem tehát összesen pénzértékben = 792 pengő.

Ami igen jelentékeny összeg, amihez még számíthatjuk a visszamaradó lenpolyvát, amelyik igen jó takarmány.

Az őszi len a faggyal szemben ellenálló, a telet jól bírja és így kifagyástól nem kell tartanunk.

Többféle fajtája van, a hazai viszonyaink között legmegfelelőbb a Bélyei uradalom „Albertfalusi Növénynemesítő Üzemében“ kitenyészett „Bélyei őszi len.“

Az őszi len jóerőben lévő, nem túlkötött agyagtalajon, vályog és barna homokon jól megterem és jó termést is ad. Futóhomokra, savanyú talajokra, altalajvizes területekre nem való. Termeszthető gabona után, ha a talajt jól előkészítettük. Gondatlanul elkészített talajba ne vessük. Istállótrágyát nem szabad közvetlenül alája adni. Jó magkötés céljából jó, ha kat. holdanként a vetőszántáskor 69—100 kg szuperfoszfát trágyát adunk alá. Pétiót csak abban az esetben adjunk rá, ha rossz volt a tél és a vetést nagyon megsanyargatta. Ezekkel a dolgokkal különben mindeféle növény termesztésnél így vagyunk.

• Vetés ideje: szeptember 1-től 20-ig. Gabona sortávolságra vessük. Vetőmagszükséglet kat. holdanként 50—55 kg.

A vetés gondozása abból áll, hogy amíg a vetés kicsi, ügyeljünk, el ne nyomja a gaz s ezért gyomlálni kell s ha szükséges úgy ősszel, mint tavasszal. Ha a len vetés már 30 cm magas, akkor többé abban járni nem szabad, mert nagyon összetörjük.

Legjobb nyüni, mert így több lesz a kórótermés, majdnem kétszerese a kaszával aratottnak. A kinyűtt lent lehetőleg mielőbb kérébe kell kötni és legjobban mielőbb fedél alá vinni, hogy ott jól megszáradjon. Magvastól is megveszik és a gyárak majd kicsépelik, azonban sokkal jobb azt a termelőnek elcsépelni, amit könnyen elvégezhetnek cséplővel, de még jobban az e célra készült gubózó géppel.

Ha az, aki bármiféle tekintetben további felvilágosítást kíván, azt szívesen megkapja: Főhercegi Jóságkormányzóság, Budapest, VIII., Eszterházy-u. 24. szám.

• Fokozzuk takarmánytermesztésünket. Az aratásnak, a cséplésnek már mindenütt vége. Ilyenkor szoktuk számbavenni az elmúlt év eredményeit és gondolunk a jövő év tennivalóival. Ennél a számbavételnél és tervezgetésnél ne feledkezzünk meg az állattenyésztésnek felkarolásáról sem, mert béigazolódott, hogy csak azok a gazdaságok szabadultak meg a nagyobb megpróbáltatástól, ahol elegendő és jó állatállomány volt. Igaz, sok baj volt az állatok takarmányozásával, mert az előző évben nem termelt elegendő mennyiségű takarmány és annak a kevésnek is minősége olyan rossz volt, hogy nagyon is rászorultak mindenféle abraktakarmányokra, amit pedig igen nehéz volt beszerezni. Az állattenyésztés a legszilárdabb alapja a gazdálkodásnak, de állattenyésztésről addig nem lehet beszélni, amíg elegendő takarmányt nem termesztünk. Az állattenyésztés csak akkor legjövődelműbb, ha magunk termesztjük a szükséges takarmányt, mert a vásárolt takarmánnyal, legyen az bármilyen takarmányféle is, az állattenyésztésre csak ráfizethetünk.

Most itt van az ideje, hogy azon gondolkozzunk: mennyi takarmányt és milyen takarmányt is kell termesztünk, ami biztosítaná állataink olcsó és jó tartását. Az a takarmány a legolcsóbb, amelyik szálas, tehát legtermészetesebb és olyan, amelyikben elegendő tápanyag is van. Ilyenek a pillangósvirágú takarmányok, mint a lucerna, lóhere, bíborhere, baltacim stb., valamint a bükköny és a borsófélék. Bükköny és borsófélék csakis mint kevert takarmányok jöhetnek számításba és ezek közül is csak az ad nagyobb termést, amelyeket össze vetünk. Bíborhere, szöszösbükköny, pannonbükköny, ősziborsó vetésének szeptember elején van az ideje.

\* \* \*

## JANCSI

Regény

írta Galambos János.

(Folytatás.)

Jancsi csak most jut szóhoz:

— Mári néni lelkem, én egy szóval se kérttem az árendát. Nem azért jöttem, hogy azt behajtsam, hanem, hogy lássam magukat. Elég baj, hogy szegény öreg Mózsi bá' beteg. Mi a baja? Mit mond a doktor úr?

— Semmit, instálom, semmit, talán ő maga se tudja, hogy miféle nyavalyába esett az öreg, de erősen beteg.

— Szegény Mózsi bá'. Hát Mihály merre van? (Mihály az Ambrusék egyetlen fia. Jancsival körülbelül egykorú. Valamikor játszótársak voltak.)

— Mihál? Oda van, instállom az erdőre, de jó egybe, délre itthon ké neki lenni.

— Szeretném látni Mózsi bát. Be szabad menni hozzá?

— Hát hogyne vóna szabad?

Mózsi bá' a falnak fordulva fekszik mozdulatlanul, nem látszik belőle egyéb a bozontos szürke hajánál.

— Haja-e kied? szól rá Mári néni. — Itt van a naccsás úrfi, Jánoska úrfi, beszélni akar kieddel!

Mózsi bá megmozdul s nagynehezen hanyattfordulva, ijedt tekintettel néz föl. Jancsi alig ismer rá. Ez volna az a daliás szép ember, aki erdőkorában annyiszor harcolt medvével, orvvadászokkal, fatolvajokkal? Aki őt, mint kisgyermeket, annyit lovagoltatta a térdén, s aki még tavaly is havasra járogatott fáért? Ez a borostás, összeaszott, csak a csont-bőr ember? Egy maradt meg a régiből: jóságos kék szeme, melyben az ijedt meglepődést egyszerre gyöngéd szeretet, lelkes boldogság, könnyes meghatottság váltja föl.

— Jánoska úrfi! Lelkem kicsi Jánoska úrfi! — Hangját hirtelen zokogás fojtja el, de aztán erőt vesz magán. — Be jó, hogy eljött, be jó, hogy még eccé láthatom! Nekem má nincs sok hátra.

— Dehogy nincs, Mózsi bá, dehogy nincs! Megsegíti a jó Isten s meggyógyul.

Mári néni kisajdul a konyhába. Jancsi leül az ágy mellé, beszélgetni kezd az öregemberrel, aki — bár gyöngye hangon, akadozva, de — végül mégis mégis csak elmondja dolgait. Azt is, amit Jancsi régóta tud, azt is, ami új.

Jancsi nagy igyekezettel próbálja biztatni, vigasztalni. De Mózsi bá olyan értelmetlenül néz rá, mintha azt hallaná, hogy nyert a lutérián, pedig nem is tett rá semmit.

Az udvarról kutyaugatás, kapúnyikorgás, szerkőrgés hallatszik be, meg a Mári néni hangja s, egy egy másik — mélyebb hang.

— Minya jött haza — mondja az öreg. — Emlékszik-e még, Jánoska úrfi lelkem, mennyit játszottak együtt, amikor kúsgyerekek vótak?

Jancsi persze emlékszik, hogyne emlékeznék? De-mielőtt jobban fölkararhatná a régi dolgokat, belép Mihály. Szép szál legény. Körülbelül épp olyan magas, mint Jancsi, de barnabőrű, fekete hajú, villogó feketeszemű. Rajta viseltes kalap, ujjas, harisnya (condra-posztóból való testhezálló nadrág), lábán bocskor, hiszen munkából jön. Az ajtóban megáll s köszön:

— Jó napot adjon Isten!

Arca komoly, csaknem rideg s egész valóján legénység, rátartóság látszik, meg a független gazdaember büszkesége.

— Adjon Isten, Mihály! — szól Jancsi jókedvűen s fölállva kezét nyújt Mihálynak. — Már alig vártam, hogy találkozzunk. Hogy van Mihály?

Ezekre a barátságos szavakra Mihály is szívesebbé válik, de azért még mindig komoly.

— Köszönöm kérdését, megvónék. Hála Istennek, hogy a naccsás úrfit es jó egészségbe tisztehetem.

Megindul a beszéd. Az öreg közben megkérdi:

— Mennyire mentél?

— Hát amit elakartam végezni, — válaszol a fia türelmetlenül — azt el es végeztem. Ne legyen kiednek avval baja, eligazítok én mindent. Az öreg aztán nem is kérdez egyebet.

— Bajos dolog, Jánoska úrfi lelkem, — mondja szomorúan — hogy aki egész életibe tett, az immán ne csinájjon semmit.

— Úgy no, — szól Mihály — hát ha beteg kied, ki tehet róla? — Aztán Jancsi felé fordul: — Édesapám most es mindent ő maga szeretne megcsinálni s nem hiszi, hogy műk es érünk valamit.

De jön Mária néni nagy-szorgosan, nagypirosan. Látszik, hogy a tűz mellett forgolódott. Asztalt terít s közben restelkedő kedvességgel mentegeti magát:

— Mán ingedelmet instálok, hogy csak ilyen durva holmink van: szöttes abrosz, plékalán.

Asztalra kerül az ebéd, újabb mentegődzéssel fűszerezve, hogy Mária néni csak ilyen szegényes ételekkel tud kedveskedni, de aztán kisül, hogy nagyon is pompás minden: a tárkonyos is, a paprikáscsirke is. Mária néni ért a főzéshez s Jancsi nem fagy ki a dicsérsébből.

Aztán szóbakerülnek a régi dolgok: amikor Jancsi meg Mihály játszótársak voltak.

— Eccé csúful kikaptunk a naccsásszontól, emlékszik-e az úrfi? Amikó mi parasztfiúk bementünk a Juhodba, hogy csak úgy ne kézzel piszt-rángot fogjunk a kövek alatt, s az úrfi erősen megkévánta a halászást, mezitlábba vetközött, bėjött a vízbe s oztán a vizes lábára nem tudtuk fėjhúzni a stírinflijét s a cepőkjét s mezitláb kellett hazamenni. Vót oztán nemulass!

— Vót ám, — nevet Jancsi — halálom órájáig sem felejttem el. Hát szegény édesanyám fél-tett még a fújó széltől is.

— De még a naccsásszonnál es jobban fél-tette az úrfit az öregasszony, akit az úrfi „Dó nénii“-nek hívott. Attól erősen féltem, me

hirtelenkező vót s egy-két pof jobbról, egy-két pof balról még ugyan hamar került.

— Dó néni, drága jó Dó néni... — szól Jancsi egészen ellágyultan. — Istenem, hogy szeretett engem! Vajjon mi történt vele? Nem tudnak róla semmit?

— Hát, instálom — felel Mária néni — so-kat bizony nem tudunk róla, csak annyit, hogy van egy leánya férjnél Korondon s annál lakik. Mán rég nem járt errefelé, pedig van itt ekkicsi főggye bérbeadva.

— Be szeretném látni! Milyen jó volt hoz-zám...

Elbeszélgettek még úgy három óra feléig. Akkor aztán Jancsi megköszönte a szívességet, gyógyulást kívánt Mózsi bának, biztatta, hogy hoz vagy küld majd orvosságot, amelytől jobban lesz, szépen elbúcsúzott mindenkitől s hazafelé indult.

Három-négy házzal odább, Juhod felőli soron, meglát egy ötvenéves-forma asszonyt az egyik kapuban, aki már messziről ráköszön, mintha éppen ő-rá várna.

Jancsi fogadja a köszöntést s azon gondolkozik, hogy ki lehet ez az asszony. Még sohasem látta s mégis van benne valami ismerős.

— Meginstálnám szépen a naccsás úrfit egy nagy szívességre, ha meg nem bántanám...

— S mi volna az?

— Csak annyi instálom, hogy legyen szü-ves, mondja meg a leányomnak: annak a Lidinek, aki a naccsásszonnál szógál, hogy valami-szerént kéredzzék el a naccsásszontól s vasárnap jőjön haza bár vaj két órára, me beszédefm van vele.

Jancsi megígéri, hogy átadja az izenetet, köszön es folytatja az útját. Most már tudja, hogy miért tetszett ismerősnek az az anyóka: van némi hasonlóság közte s a leánya között. Lidinek bizonyára kérője akadt s az édesanyja férjhez akarja adni... Jancsinak keserűség szorongatja a torkát.

\*

Jancsi átadta Lidinek az izenetet s aztán elment az öreg orvoshoz, akit csak „doktor bácsi“-nak hívott, megtudta tőle, hogy szegény Mózsi bának bizony gyómorrákja van, állapota teljesen reménytelen s már csak arról lehet szó, hogy valamilyen csillapító szert rendeljen. Rendelt is már, de a Jancsi kérésére újra megírta a recipét. Aztán örömmel állapította meg, hogy Jancsi jó színben van s tanácsolta, hogy mentől többet tartózkodjék szabad levegőn, táplálkozzék jól, sétálgasson rendszeresen, de óvakodjék a túlságos fáradságtól. Jancsi megköszönte jóságát, elbúcsúzott, a patikában megcsináltatta a Mózsi bá orvosságát a zsebpénzéből, sőt — épp a patikában — sikerült il-léstelki embert is találnia, aki szívesen elvállalta az orvosság átadását.

16.

Vasárnap délután csakugyan átment Lidi illéstelkére. Jancsi olyan izgatottan, olyan türelmet-

lenül várta vissza, hogy alkonyatkor elébesétált. A keresztfánál találkoztak.

— No úgy-e, hogy jól sejtettem, úgy-e, hogy férjhez akar adni édesanyád.

Lidi zavartan nevet.

— Hát édesanyám aszondja, hogy szerelemből nem lehet megélni.

— Ki az, aki el akar venni? — kérdi hevesen.

— Hát egy özvegy-ember.

— Tán gyermeke is van?

— Van, három.

— S mennyi idős a legkisebb?

— Tizenhét esztendő.

— Te, Lidi, hiszen az az ember már öreg.

Öreg hozzád!

— Bánja a fene! De jó gazda: van háza, földje, mindene.

— S engem itt tudsz hagyni egy vén tátiért?

Lidi csábító kacérsággal válaszol:

— Hát oztán olyan nagy baj lesz, ha elmegyek, te hosszú Jancsi?

— Lidi, ne keseríts! Tudod, hogy mi vagy te nekem... Ej, dehogy tudod! Ha tudnád, nem hagynál el ilyen könnyen!

\*

Jancsira gyötrelmes napok virradtak. Tudta, hogy nemsokára elveszti Lidit, de azért mindegyre meg-megcsillant valami kis remény, hogy hátha mégsem. Mert a menyecske maga is zavart volt, szórakozott, habozó s folyton halogata a fölmondást. S Jancsiból kicsordult a keserűség:

— Lidi! Ne kínozzuk egymást tovább! Eredj már haza, eredj már férjhez, hogy vége legyen ennek a pokolnak!

Egyszer aztán, amikor Klári néni meg Jancsi épp az uzsonnánál ül, beállít a Lidi édesanyja.

És előadja — persze jó hosszú lére eresztve, — hogy a leányának szerencséje akadt: egy jó módú özvegyember kéri feleségül, aki még a nyáron, most: aratás előtt szeretne megházasodni. Lidi esztendőre állott be, az igaz, de ő — a Lidi anyja — szerezne Lidi helyett más szakácsnőt, éppen olyan jót, mint Lidi, vagy még jobbat, ha naccsászony elengedné Lidit július elsejére.

Klári néni jószívű asszony, de a rendet is szereti, s már éppen a nyelve hegyén van, hogy aki esztendőre szegődött el, az szolgálja is ki az esztendőt, ez a becsület, s ha az a jó módú özvegyember szereti Lidit, hát vár szépen újesztendeig. Ám mielőtt szólhatna, Jancsi, aki ép vizet tölt, izgalmában fölborítja a poharat s a víz végig ömlik az abroszon. Klári néni ránéz az unokaöccsére, arcáról egyszerre leolvassa, amit halványan, bizonytalanul sejtett is már s magára erőltetett nyugalommal egészen mást mond.

— Hát, édes lelkem, én nem akarom elrontani a leánya szerencsését, s ha hoz nekem egy jóra való szakácsnét — lehet öregecske is, mert

az még tapasztaltabb — hát akár holnap is elmehet Lidi, én nem bánom.

Harmadnapra már beállított az új szakácsnő. Csakugyan „öregecske” volt: legalább ötvenéves. Lidinek másnap kellett hazamennie, amikor majd eljön utána „egy illésteleki ember” s elviszi ládástul.

Jancsi nem lelta a helyét. Tanulnia kellett volna, hiszen megígérte Klári néni, hogy tanulni fog s Klári néni — különösen az illésteleki kirándulás óta — nemcsak gyakran emlékeztette őt ígéretére, hanem majd minden este meg is kérdezte: végzett-e az az napra kiszabott résszel. Tanulnia kellett volna s be is ült a borostyánlugasba, hozzá is fogott a tanuláshoz, de nem tudott tanulni sehogysem tudott. Folyton azon járt az esze, hogy Lidi elmegy, hogy holnap már nem lesz itt.

Csak az imént sürgette a menyecskét, hogy menjen már, menjen, vessen véget ennek a gyötrelmes állapotnak. Most mégis százszorta gyöttrőbb az a tudat, hogy csakugyan elmegy... De van még egy éjtszakájuk, egy egész éjtszakájuk!...

Jancsi összecsap könyvet, jegyzetet s indul Lidéhez a konyhára. Igen ám, de ott van nemcsak Juliska, nemcsak Juli néni, az új szakácsnő, hanem maga Klári néni is, aki Lidivel együtt épp most vezeti be Juli nénit a hivatalába. Jancsi mégis addig jön-megy, addig ólalkodik, amíg végre elfogja a fáért menő Lidit.

— Lidi! Ha csak egy cseppet is szeretsz, ha nem akarod, hogy még az emlékedet is megátkozzam, ma még bejössz hozzám!

— Jó, jó, majd meglátom.

— Nem, Lidi ez nem beszéd, hogy majd meglátom! Igérd meg, hogy bejössz!

— Jó, jó, bémegek, bémegek.

Lidi gyakran látta Jancsit hevesnek, de ilyenek még soha. Megijed, de ijedelmét asszonyos hányajetiséggel leplezi:

— Sze már megígértem.

— Kezet rá! — és odanyujtotta a tenyerét.

Lidi elneveti magát; belecsap, de rögtön vissza is kapja a kezét.

A konyhából Lidit kiáltják. Indul is a fászinbe, de még visszatekint Jancsira valami csodálatos — nevetésbe burkolt — riadtsággal.

Hat óra tájban Juliskába botlik.

— Megjött a posta — ujságolja a leány — beadtam a naccsászonnak. Az úrfinak is van levele.

Jancsi bemegek. Klári néni asztalkájánál ül s kötögetés közben már olvassa az ujságot.

(Folytatjuk.)

Felelős szerkesztő és kiadó:

GÖLLNER MÁRIA.

E jótékonyági folyóirat szerkesztősége és kiadóhivatala:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYISÉGE,

Budapest, V., Markó-utca 27. földszint 6. szám.